

Disiplinlerarası Söylemsel Farklılıklar: Sosyal ve Fen Bilimleri Araştırma Makalelerinin Tartışma Bölümlerinde Hamle ve Üstsöylem Örüntüleri

Interdisciplinary Discursive Differences: Move and Metadiscourse Patterns in the Discussion Sections of Social and Natural Sciences Research Articles

Başak ERCAN ^{ID}

Yüksek Lisans Öğrencisi., Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, basakercan97@gmail.com

Ferdi BOZKURT ^{ID}

Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ferdib@anadolu.edu.tr

ÖZ

Bu çalışma, sosyal bilimler ve fen bilimleri araştırma makalelerinin tartışma bölümlerini söylemsel açıdan karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Türkçe alanyazında iki alanı hamle ve üstsöylem düzeyinde birlikte ele alan çalışmaların sınırlı olması, araştırmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır. Çözümlemede, Swales'in CARS geleneğinden beslenen ve Yang ile Allison tarafından tartışma bölümüne uyarlanan hamle çözümlemesi ile Hyland'ın üstsöylem modeli birleştirilmiştir. Çalışmada veri tabanı olması için hazırlanan derlem, 2019-2024 yılları arasında yayımlanmış 100 araştırma makalesinin tartışma bölümünden oluşmaktadır; makalelerin 50'si sosyal bilimlerden (eğitim bilimleri ve dilbilim), 50'si fen bilimlerinden (biyoloji ve kimya) seçilmiştir. Tümceler çözümleme birimi kabul edilmiş, sıklıklar 1000 sözcük üzerinden hesaplanmıştır. Bulgular, iki alanın sonuç sunma ve yorumdan oluşan ortak bir hamle çekirdeğini paylaşmasına karşın, bu çekirdeği farklı söylemsel ritimlerle kurduğunu göstermektedir. Sosyal bilimlerde sonuçlar üzerine yorum ve kaçınmalar öne çıkarken, fen bilimlerinde sonuç raporlama, artalan yineleme ve metin-içi gönderimler daha belirgindir. Hamle ve üstsöylemin birlikte okunması, sosyal bilimlerde kaçınmaların alanyazınla karşılaştırma hamlesinde, fen bilimlerinde ise güçlendiricilerin sonuç raporlama hamlesinde yoğunlaştığını ortaya koymuştur. Bu bulgular, harmanlanmış modelin disiplinlerarası farkları tek düzeyli çözümlemelere göre daha ayrıntılı görünür kıldığını göstermekte ve akademik yazma öğretiminde disipline özgü söylemsel örüntülerin dikkate alınması gerektiğini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: tür çözümlemesi, tartışma bölümü, hamle yapısı, üstsöylem, disiplinlerarası değişkenlik

ABSTRACT

This study offers a comparative discourse analysis of the discussion sections of social sciences and natural sciences research articles. The limited number of studies in the Turkish academic literature that concurrently address both move structure and metadiscourse in these two fields constitutes the primary impetus for this research. The analysis adopts a blended framework, integrating the move analysis model, which draws on Swales' CARS tradition and was adapted for discussion sections by Yang and Allison, with Hyland's model of metadiscourse. The corpus comprises the discussion sections of 100 research articles published between 2019 and 2024; 50 articles are from the social sciences (education and linguistics) and 50 from the natural sciences (biology and chemistry). Clauses were adopted as the unit of analysis, and frequencies were calculated per 1,000 words. The findings indicate that while both disciplines share a common move core consisting of reporting results and commenting on them, they construct this core with distinct discursive rhythms. In the social sciences, commenting on results and hedging are more prominent, whereas in the natural sciences, reporting results, restating background information, and using text-internal references are more salient. The combined analysis of moves and metadiscourse reveals that in social sciences, hedges tend to cluster within the comparison-with-literature move, while in natural sciences, boosters are more concentrated in the result-reporting move. These findings demonstrate that the integrated model makes interdisciplinary differences more visible than single-level analyses and suggest that discipline-specific discursive patterns should be taken into account in academic writing instruction.

Keywords: genre analysis, discussion section, move structure, metadiscourse, interdisciplinary variation

Makale Türü/Type	Araştırma Makalesi/Research Article	DOI	10.29228/kutsamsocial.95835
Geliş/Received	17.08.2026	Kabul/Accepted	18.08.2026
Yayın/Published	31.08.2026	Değerlendirme/Review	Çift taraflı körleme, 2 hakem
Sorumlu Yazar/Corresponding Author	Ferdi BOZKURT - ferdib@anadolu.edu.tr		
Atf/Cite as	Bozkurt, F. ve Ercan B.(2026). Disiplinlerarası Söylemsel Farklılıklar: Sosyal ve Fen Bilimleri Araştırma Makalelerinin Tartışma Bölümlerinde Hamle ve Üstsöylem Örüntüleri. <i>KUTSAM Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 1(1), 82-106. http://dx.doi.org/10.29228/kutsamsocial.95835		
Beyanlar/Declarations	Etik kurul izni gerektiren veri içermez • Çıkar çatışması yoktur • Dış finansman alınmamıştır • Benzerlik taraması yapıldı • Üretken yapay zekâ kullanılmadı. No data requiring ethics approval • No conflict of interest • No external funding • Plagiarism check completed • No generative AI used.		
Lisans/License	CC BY-NC 4.0 – Açık erişim / Open access		

1. Giriş

Araştırma makalesinde tartışma bölümü, bulguların anlamlandırıldığı ve çalışmanın daha geniş alanyazın içinde konumlandırıldığı yerdir. Yazar bu bölümde veriyi yorumlar, katkısını açıklar ve sonuçlarının sınırlarını tartışır. Bu nedenle tartışma, makalenin hem yorumlayıcı hem de söylemsel açıdan en yoğun bölümlerinden biridir.

Akademik metinler, ait oldukları toplulukların beklentileri doğrultusunda belirli yapılar geliştirir ve bu yapılar türü tanınır kılar (İşeri ve Şen, 2017, s. 436). Araştırma makalesinin giriş, yöntem, bulgular ve tartışma iskeleti yaygın olsa da, bu ortak yapı alanlara göre farklı söylemsel biçimler kazanır. Örneğin bir kimya makalesinin tartışması ile bir eğitim makalesinin tartışması aynı işlevleri farklı üsluplarla gerçekleştirebilir.

Bu farklılık, alanların bilgi üretme ve yorumlama biçimleriyle ilişkilidir. Fen bilimlerinde bulgular daha çok ölçülebilir verilere dayanırken, sosyal bilimlerde yorum alanı daha geniştir. Türkçe akademik metinlerde de sosyal alan yazarlarının kendi seslerini daha belirgin biçimde metne kattığı gösterilmiştir (Demir, 2024, s. 2205). Tartışma bölümünü incelemek bu nedenle hem yazım örüntülerini hem de disiplinlerin bilgiye yaklaşımını görünür kılar.

Alanyazında araştırma makalesinin giriş bölümü uzun süre daha fazla ilgi görmüş, tartışma bölümü görece geri planda kalmıştır. Oysa tartışma bölümü, araştırma bulgularının anlamını yorumlayan, çalışmanın güçlü ve zayıf yönlerini tartışan, teorik ve pratik çıkarımları ele alan ve okuyucuya temel mesajları sunan önemli bir bölümdür (Bavdekar, 2015, s.40). Türkçe metinlerde sosyal bilimlerle fen bilimlerinin tartışma bölümlerini doğrudan karşılaştıran çalışmaların sınırlı olması, bu araştırmanın temel boşluğunu oluşturmaktadır. Bu karşılaştırma, kuramsal olarak hamle ve üstsöylem düzeylerini birlikte ele alırken, uygulamalı olarak akademik yazma öğretimine alan temelli bir dayanak sunmaktadır. Türkçe akademik söylem çalışmalarının hâlâ sınırlı olması (Furtun ve Börekçi, 2023, s. 812), disiplinlerarası bir karşılaştırmayla önemini artırmaktadır.

Çalışmada iki kuramsal bakış birlikte kullanılmıştır: metindeki iletişimsel işlevlerin sırasını gösteren hamle çözümlemesi ve yazar-okur ilişkisini görünür kılan üstsöylem çözümlemesi. Bir hamlenin yalnızca ne yaptığı değil, hangi tonla gerçekleştirildiği de önem taşıdığından iki düzey birlikte ele alınmıştır. Bu çalışmanın amacı, Türkçe akademik söylemde sosyal bilimlerle fen bilimleri arasındaki söylemsel farklılıkları hamle ve üstsöylem düzeylerini birlikte ele alan bütünsel bir çerçeveye belirlemek ve akademik yazma öğretimine alan temelli bir dayanak sunmaktır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Sosyal bilimlerle fen bilimleri makalelerinin tartışma bölümleri, hamle yapısı bakımından hangi noktalarda benzeşmekte ve ayrışmaktadır?
- Sosyal bilimlerle fen bilimleri alanında makalelerin tartışma bölümlerinde üstsöylem belirleyicileri nasıl bir dağılım göstermektedir?
- Hamle yapısı ile üstsöylem örüntüleri birlikte okunduğunda, sosyal bilimlerle fen bilimleri alanları için nasıl bir tartışma bölümü profili ortaya çıkmaktadır?

2. Kuramsal Çerçeve

2.1. Tür Çözümlemesi ve Söylem Topluluğu

Tür çözümlemesi, akademik metinlerin sözbilimsel düzenlenişini ortaya çıkarmak amacıyla Swales tarafından sistemli bir çerçeveye kavuşturulmuştur (Swales, 1990, s. 1-10). Bu yaklaşımda tür, ortak iletişimsel amaçlar taşıyan ve belirli bir topluluk tarafından tanınan iletişimsel olaylar bütünü olarak ele alınır; dolayısıyla yalnızca biçimle değil, amaç ve hedef kitleyle belirlenir.

İletişimsel amaç, bu çerçevenin merkezindedir. Swales'e göre bir tür, üyelerinin ortak bir amaç kümesini paylaştığı iletişimsel olaylar sınıfıdır ve bu amaçlar türün mantığını ve şematik yapısını biçimlendirir (Swales, 1990, s. 58). Bu nedenle aynı genel tür içindeki metinler bile işlev ve hedef kitleye göre farklılaşabilir.

Türün biçimlenmesinde söylem topluluğu belirleyicidir. Söylem topluluğu, ortak metin ve uygulamalara sahip, belirli uzlaşımlar geliştirmiş bir gruptur (İşeri ve Şen, 2017, s. 436). Topluluğun beklentileri metnin nasıl kurulacağını yönlendirir; tür ve söylem topluluğu karşılıklı olarak birbirini biçimlendirir (Soyşekerci vd., 2022, s. 768). Bu ilişki, alanlar arasındaki söylemsel farklılıkların temelini oluşturur. Bhatia, tür belirlemede üç etmenin öne çıktığını belirtir: iletişimsel amaçlar, hareket yani hamle ve sözbilimsel stratejiler (İşeri ve Şen, 2017, s. 437). Bu ölçütler, bir türün hem hangi amaçla hem de hangi söylemsel düzenle kurulduğunu açıklamaya yardımcı olur.

Tür çözümlemesi çalışmalarının önemli bir bölümü İngilizce metinlere odaklanmış, Türkçe bilimsel metinler daha sınırlı incelenmiştir (İşeri ve Şen, 2017, s. 435). Son yıllarda akademik Türkçeye yönelik çalışmalar artsa da, araştırmaların önemli bir kısmı yabancılara Türkçe öğretimi bağlamında kalmış ve disiplin içi söylemsel farklara daha az yönelmiştir (Demir, 2024, s. 2205). Bu durum, alanları doğrudan karşılaştıran çalışmalara duyulan gereksinimi artırmaktadır.

Türler, söylem topluluğunun iletişimsel ihtiyaçlarına göre birbirleriyle ilişki kurar ve alt türlere ayrılabilir (İşeri ve Şen, 2017, s. 436). Bu nedenle tür, sabit bir kalıp değil, topluluk uzlaşımlarıyla zaman içinde biçimlenen devingen bir yapıdır (İşeri ve Şen, 2017, s. 437). Tartışma bölümünü de donmuş bir şema yerine değişebilen bir söylemsel yapı olarak ele almak gerekir.

Disiplinlerarası değişkenliğin somut örnekleri alanyazında da görülmektedir. Türkçe makale girişlerini inceleyen bir çalışma, sözbilimsel yapının alana, yıla ve dergiye göre anlamlı biçimde değiştiğini göstermiştir (Çocuk ve Arı, 2018, s. 995). Bu bulgu, aynı tür içinde farklı alanların farklı yazma alışkanlıkları geliştirebildiğini desteklemektedir.

2.2. Swales'in CARS Modeli ve Hamle Kavramı

Hamle, metinde belirli bir iletişimsel işlevi yerine getiren anlam birimidir; tek bir tümceyi ya da birkaç tümcelik bir öbeği kapsayabilir. Swales'in araştırma makalesi girişleri için geliştirdiği CARS (Create a Research Space) modeli, hamle çözümlemesinin en bilinen uygulamalarındandır.

CARS modeli, John Swales (1990) tarafından geliştirilen ve makale giriş bölümlerinin üç temel 'hamle' (move) üzerine kurulduğunu öne süren bir yaklaşımdır. Bu hamleler sırasıyla alanı kurma (establishing a territory), alandaki boşluğu gösterme (establishing a niche) ve bu boşluğu mevcut çalışmayla doldurmadır (occupying the niche) (Swales, 1990). Bu üçlü sistematik, giriş bölümlerinde yaygın bir örüntü olarak kabul edilmekte ve metindeki iletişimsel işlevlerin sistemli biçimde izlenmesini sağlamaktadır.

CARS örüntüsünün Türkçe metinlerde her zaman güçlü biçimde kurulmadığı da gösterilmiştir. Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların girişlerini inceleyen bir araştırma, gerekçe ve özgünlüğü ortaya koyan işlemlerin çoğu zaman zayıf kaldığını saptamıştır (Killioğlu Alakuş ve Temizkan, 2026, s. 185). Bu bulgu, modelin betimleyici olduğu kadar öğretici bir değer taşıdığını da göstermektedir.

Hamleler, daha küçük işlevsel seçenekler olan adımlara ayrılabilir. Örneğin sonuç üzerine yorum hamlesi açıklama, karşılaştırma ve değerlendirme gibi adımlarla gerçekleştirilebilir (Swales, 1990). Bu nedenle çalışmada hamlelerle birlikte adımlar da kodlanmıştır.

2.3. Yang ve Allison'ın (2003) Tartışma Bölümü Modeli

Tartışma bölümüne özgü yaygın çerçevelerden biri Yang ve Allison'ın yedi hamleli modelidir; uygulamalı dilbilim makaleleri üzerinden geliştirilen bu model, tartışmanın bulgudan çıkarıma doğru ilerleyen kademeli bir yorumlama süreci olduğunu gösterir (Yang & Allison, 2003). Model; artalan bilgisi, sonuçların raporlanması, sonuçların özetlenmesi, sonuçlar üzerine yorum, çalışmanın özetlenmesi, çalışmanın değerlendirilmesi ve araştırmadan çıkarımlar olmak üzere yedi hamleden oluşur; dördüncü hamle olan sonuçlar üzerine yorum, açıklama, alanyazınla karşılaştırma, gerekçelendirme ve değerlendirme adımlarını içerir ve tartışmanın etkileşimli çekirdeği olarak görülür (Yang & Allison, 2003). Tablo 1, modelin hamle ve adımlarını göstermektedir.

Tablo 1. Yang ve Allison (2003) Tartışma Bölümü Modelinin Hamle ve Adımları

Hamle 1. Artalan bilgisi**Hamle 2. Sonuçların raporlanması****Hamle 3. Sonuçların özetlenmesi****Hamle 4. Sonuçlar üzerine yorum**

4A. Sonucu açıklama

4B. Sonucu alanyazınla karşılaştırma

4C. Sonucu gerekçelendirme

4D. Sonucu değerlendirme

Hamle 5. Çalışmanın özetlenmesi**Hamle 6. Çalışmanın değerlendirilmesi**

6A. Sınırlılıkları belirtme · 6B. Önem/ üstünlük belirtme · 6C. Yöntemi değerlendirme

Hamle 7. Araştırmadan çıkarımlar

7A. Öneride bulunma · 7B. İleri araştırma önerme · 7C. Pedagojik çıkarım

Not. Model Çalışkan (2019, s. 21) aracılığıyla Türkçeye uyarlanarak sunulmuştur.

Yang ve Allison modeli farklı alanlardaki çalışmalarda kullanılmıştır; Baştürkmen'in (2012) dış hekimliği tartışmalarında modeli temel alması ve Türkçe uygulamalı dilbilim metinlerinde yorum ile yeniden ifade etme hamlelerinin öne çıkması, çerçevenin farklı bağlamlara taşınabildiğini göstermektedir. Model daha sonraki çalışmalarda alan gereksinimlerine göre uyarlanmıştır; Baştürkmen, dış hekimliği metinlerinde modeli sadeleştirip yorum hamlesinin adımlarını yeniden düzenlemiştir (Çalışkan, 2019, s. 21).

Baştürkmen'in çalışması, sonuçlar üzerine yorum hamlesinin belirleyici olduğunu ve bu işlevin disiplinlere göre değiştiğini göstermiştir (Baştürkmen, 2012, s. 134). Bu bulgu, hamle dağılımındaki disiplinlerarası değişkenliği inceleyen mevcut çalışmanın çıkış noktasıyla örtüşmektedir.

Tartışma bölümündeki epistemik duruşun alanlara göre değiştiği de gösterilmiştir. Tıp makalelerinin bulgular ve tartışma bölümlerini inceleyen bir çalışmada, belirsizliği aktaran kip yardımcılarının sık, güçlendiricilerin ise daha seyrek kullanıldığı bulunmuştur (Doğan ve Akbaş, 2021, s. 1140). Bu sonuç, hamle yapısının yazarın kesinlik ve temkin düzeyiyle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini düşündürmektedir.

2.4. Hyland'ın Üstsöylem Modeli

Hamle çözümlemesi metnin hangi iletişimsel işi yaptığını gösterirken, bu işin hangi söylemsel tonla gerçekleştirildiğini bütünüyle açıklamaz. Üstsöylem, yazarın okurun metni algılayışına rehberlik etmek için dil kullanımını okura göre biçimlendirmesi olarak tanımlanır (Hyland, 2005); dolayısıyla içeriğin kendisinden çok sunuluş biçimine odaklanır.

Üstsöylem kavramı Harris'le başlamış, Williams, Vande Kopple ve Crismore gibi araştırmacıların katkılarıyla geliştirilmiştir (Soyşekerci vd., 2022, s. 770). Bu yaklaşımlarda genellikle metni düzenleyen ve okurla ilişki kuran iki temel boyut öne çıkar; Hyland'ın modeli bu ayrımı sistemli biçimde işlemektedir.

Hyland, üstsöylemi bilgi odaklı ve alıcı odaklı iki boyutta ele alır. Bilgi odaklı boyut metnin anlaşılır biçimde düzenlenmesini sağlar (Bozkurt, 2021, s. 228); alıcı odaklı boyut ise yazarın sesini, tutumunu ve okurla ilişkisini görünür kılar. Bu iki boyut metnin düzenini ve kişiliğini birlikte kurar (Soyşekerci vd., 2022, s. 774). Tablo 2, modelin alt ulamlarını ve işlevlerini özetlemektedir.

Tablo 2. Hyland'ın (2005) Üstsöylem Modelinin Ulamları ve İşlevleri

Ulam	İşlev	Örnek
Bilgi (etkileşimli)	odaklı Okuru metin içinde yönlendirir	
Bağlayıcılar	Tümceler arası ilişkiyi gösterir	ayrıca, ama, böylece
Çerçeve belirleyiciler	Söylem aşamalarına gönderir	sonuç olarak, amacım
Metin-içi belirleyiciler	Metnin başka yerine gönderir	yukarıda, bkz. Şekil 1
Tanıtlayıcılar	Başka metinlere gönderir	X'e göre
Açımlayıcılar	Anlamı ayrıntılandırır	yani, örneğin
Alıcı (etkileşimli)	odaklı Okuru metne dâhil eder	
Kaçınmalar	Sorumluluğu sınırlar	olabilir, muhtemelen
Güçlendiriciler	Kesinliği vurgular	açıktır ki, kesinlikle
Tutum belirleyiciler	Yazarın tavrını belirtir	ne yazık ki, şaşırtıcı
Kendinden söz etme	Yazara gönderir	ben, biz, bu çalışmada
Katılım belirleyiciler	Okurla ilişki kurar	görüldüğü gibi, dikkat edin

Not. Ulamların Türkçe karşılıkları Soyşekerci vd. (2022, s. 772) ve Bozkurt (2021, s. 229) temel alınarak düzenlenmiştir.

Bilgi odaklı ulamlardan bağlayıcılar, metindeki ekleme, sonuç ve karşılaştırma gibi mantıksal ilişkileri kurar (Soyşekerci vd., 2022, s. 772). Alıcı odaklı ulamlardan kaçınmalar ise önermenin kesinliğini yumuşatarak yoruma alan açar (Soyşekerci vd., 2022, s. 773). Bu nedenle kaçınma sıklığı, yazarın epistemik temkin düzeyi hakkında bilgi verebilir.

Güçlendiriciler kesinliği vurgulayarak karşıt yorum alanını daraltır (Soyşekerci vd., 2022, s. 774); kaçınmalarla birlikte yazarın iddia düzeyini biçimlendirir. Kendinden söz etme ise yazarın birinci kişi adlıları ya da sahiplik ekleriyle metinde görünür olmasını sağlar. Türkçenin adıl düşüren yapısı nedeniyle bu görünürlük çoğu zaman ek düzeyinde gerçekleşir (Bozkurt, 2021, s. 228).

Kaçınma ve güçlendiricilerin dağılımı disiplinlere göre değişmektedir. İngilizce öğretimi ile fizyoterapi makalelerini karşılaştıran bir çalışmada kaçınmaların her iki alanda da güçlendiricilerden daha sık olduğu, ancak kaçınma sıklığının alana göre değiştiği bulunmuştur (Akman ve Karahan, 2023, s. 1342). Türkçe hukuk metinlerinde de edilgen yapılar ve kip ekleriyle temkinli bir duruş kurulduğu belirtilmiştir (Ayanoğlu ve Güçlü, 2026, s. 40). Bu bulgular, epistemik tonun disiplinlerarası değişkenliğine işaret etmektedir.

Türkçenin dilsel ve kültürel özellikleri de üstsöylem tercihlerini etkileyebilir. Yüksek lisans tezlerinin sonuç bölümlerinde kaçınma ve güçlendiricilerin benzer sıklıkta kullanıldığı görülmüştür (Güçlü, 2024a, s. 40). Kendinden söz etmede kapsayıcı biz adının katılım işleviyle öne çıkması ise ortaklaşa kimlikle ilişkilendirilmiştir (Güçlü, 2024b, s. 160). Bu bulgular, Türkçe akademik metinlerin kendi dilsel özellikleri içinde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Hyland'ın (2005) modeli, Türkçe akademik metinler üzerinde de test edilmiştir. Dağ Tarcan (2017), sosyal bilimler alanındaki Türkçe bilimsel metinlerde etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin kullanımını incelemiş ve bu belirleyicilerin metin türüne ve disipline göre farklılaştığını ortaya koymuştur.

Hyland, sonraki çalışmalarında etkileşimi duruş ve katılım kavramlarıyla da ele almıştır. Duruş, yazarın önermeye bağlılığını ve kişisel otoritesini, katılım ise okuru söyleme dâhil etme biçimlerini kapsar (Bozkurt, 2021, s. 229). Bu çalışma, üstsöylemi bu yazar-okur etkileşimini görünür kılan bir düzey olarak değerlendirmektedir.

Bilgi odaklı alt ulamlar farklı düzenleme işlevleri üstlenir: bağlayıcılar mantıksal ilişkileri, çerçeve belirleyiciler söylem aşamalarını, metin-içi belirleyiciler metnin başka bölümlerine gönderimi, tanıtlayıcılar başka metinlere göndermeyi, açıklamayıcılar ise yeniden açıklamayı sağlar (Hyland, 2005, s. 49). Bu araçlar, önermelerin söylem topluluğunun beklentilerine uygun sunulmasına katkıda bulunur (Hyland ve Tse, 2004, s. 156).

Alıcı odaklı boyutta kaçınma ve güçlendiriciler, iddianın temkinli ya da kararlı sunulmasını belirleyen temel araçlardandır (Soyşekerci vd., 2022, s. 774). Bu çalışma, söz konusu dengeyi iki alanda nasıl farklılaştırdığını karşılaştırmalı olarak incelemektedir.

2.5. Kuramsal Modellerin Bütünleştirilmesi

Hamle ve üstsöylem çoğu çalışmada ayrı düzeylerde incelenirse de, aynı metinsel işlevin iki yönünü gösterir: hamle ne yapıldığını, üstsöylem ise bunun hangi tonla gerçekleştirildiğini açıklar. Bu nedenle iki düzeyin birlikte ele alınması, disiplinlerarası farkların daha ayrıntılı incelenmesini sağlar.

Bu çalışmada her hamle, içerdiği üstsöylem örüntüsüyle birlikte kodlanmıştır. Böylece tartışma bölümünün yapısı ile yazar-okur etkileşimi aynı çözümleme içinde izlenebilmiştir. Üstsöylem belirleyicilerinin metin türünün oluşumundaki rolü dikkate alındığında (Soyşekerci vd., 2022, s. 769), bu bütünleşik yaklaşım tür çözümlemesine ek bir açıklama düzeyi sunmaktadır. Bu iki katmanın birlikte kodlanması, örneğin alanyazınla karşılaştırma hamlesinin hangi kaçınma ya da güçlendiricilerle gerçekleştirildiğini görünür kılar.

Bütünleşik yaklaşımın temel yararı, aynı hamleyi kullanan iki alan arasındaki söylemsel tonu ve aynı üstsöylem aracının hangi işlevde kullanıldığını birlikte gösterebilmesidir. Bu yaklaşım, üstsöylemin metnin düzeni ile etkileşimsel boyutunu birlikte kurduğu görüşüyle de uyumludur (Soyşekerci vd., 2022, s. 774).

2.6. İlgili Araştırmalar

Tartışma bölümü araştırmaları uzun süre İngilizce metinlere odaklanmıştır. Diller arası karşılaştırmalarda da sözbilimsel farklılıklar belirlenmiştir. Anadili İngilizce olan yazarların açıklama ve öneri hamlelerini daha sık kullandığı, Türkçe yazan araştırmacıların ise sonuç sunmaya daha çok yöneldiği bildirilmiştir (Çalışkan, 2019, s. 16). Bu sonuçlar, dilsel ve söylemsel alışkanlıkların akademik yazıya taşınabildiğini göstermektedir.

Türkçe alanyazında üstsöylem çalışmalarının sayısı son yıllarda artmıştır. Lisansüstü tezlerin sonuç bölümlerinde alıcı odaklı belirleyicilerin, özellikle kaçınmaların baskın olduğu bulunmuştur (Soyşekerci vd., 2022, s. 777). Üstsöylemin Türkçedeki tanım ve modellerini değerlendiren çalışmalar ise kavramsal tutarlık sorunlarına dikkat çekmiştir (Şen, 2021a, s. 288).

Disiplinlerarası değişkenliği doğrudan ele alan çalışmalar görece yenidir. Türkçe makale özetlerini sert ve yumuşak bilimler açısından karşılaştıran bir araştırmada, yumuşak bilimlerin daha fazla üstsöylem aracı kullandığı ve güçlendiricilerin en sık belirleyici olduğu görülmüştür (Şen ve İşeri, 2023, s. 50). Benzer şekilde, Şen ve İşeri (2023), fen ve sosyal bilimler makale özetlerinde alıcı odaklı etkileşimli üstsöylem belirleyicilerini karşılaştırmış ve iki alan arasında anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Bu çalışma, özellikle özet türünde üstsöylem kullanımının disiplinler arası değişkenliğine ışık tutmaktadır. Türkçe eğitimi makalelerinde de yazar konumlanmasına ilişkin sorunların sürdüğü belirtilmiştir (Furtun ve Börekçi, 2023, s. 812).

Akademik Türkçe üzerine derleme çalışmalarında araştırmaların büyük ölçüde nitel, metin temelli ve yabancılara Türkçe öğretimi ile yazma becerisi odaklı olduğu görülmüştür (Demir, 2024, s. 2212). Anadili Türkçe olan araştırmacıların disiplinlerindeki söylemsel örüntüler ise daha az incelenmiştir; bu eksiklik, yorumun yoğunlaştığı tartışma bölümüne odaklanmayı anlamlı kılmaktadır.

Disiplinlerarası değişkenlik aynı üst alan içinde de görülebilmektedir. Sosyal bilim makale özetlerinde felsefe ve tarih metinlerinin giriş ve amaç hamlelerine, psikoloji metinlerinin ise yöntem ve sonuç hamlelerine yöneldiği gösterilmiştir (Şen, 2021b, s. 68). Tartışma kültürünün akademik toplulukta farklı türler aracılığıyla kurulup sürdürüldüğü de belirtilmiştir (Çekici, 2022, s. 110).

Buna karşın Türkçe alanyazında sosyal bilimler ile fen bilimlerinin tartışma bölümlerini doğrudan karşılaştıran çalışmalar sınırlıdır; mevcut araştırmalar çoğunlukla tek alan ya da tek bölüm üzerinde yoğunlaşmış ve kavramsal tutarlık sorunları da bildirilmiştir (Şen, 2021a, s. 288). Hamle ve üstsöylemi birlikte ele alan çalışmaların azlığı da dikkate alındığında, bu çalışma iki alanı ve iki çözümleme düzeyini bir arada inceleyerek söz konusu boşluğa odaklanmaktadır.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel yaklaşımla desenlenmiş ve sosyal bilimler ile fen bilimleri tartışma bölümlerindeki söylemsel örüntüleri betimlemek amacıyla belge taramasına dayalı içerik çözümlemesi kullanılmıştır. Metinler hamle ve üstsöylem kategorileri açısından kodlanmıştır.

3.2. Çalışmanın Veri Tabanı

Çalışmanın veri tabanı olarak bir derlem oluşturulmuştur. Derlem, 2019-2024 yılları arasında yayımlanmış 100 araştırma makalesinin tartışma bölümünden oluşmaktadır. Sosyal bilimler grubunda eğitim bilimleri ve dilbilimden 50, fen bilimleri grubunda biyoloji ve kimyadan 50 makale yer almaktadır. Makaleler hakemli dergilerden seçilmiş ve ayrı bir "tartışma" bölümüne sahip olma ölçütü aranmıştır.

2019-2024 dönemindeki güncel yazım eğilimlerini yansıtmak amacıyla makaleler, her alt alandan eşit sayıda olacak biçimde amaçlı örneklemeyle seçilmiştir. Derlemin dağılımı Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Derlemin Alanlara ve Alt Alanlara Göre Dağılımı

Alan	Alt alan	Makale sayısı	Toplam
Sosyal bilimler	Eğitim bilimleri	25	50
	Dilbilim	25	
Fen bilimleri	Biyoloji	25	50
	Kimya	25	
Toplam		100	100

Not. Makaleler 2019-2024 yılları arasında yayımlanmış, hakemli ve ayrı tartışma bölümü bulunan çalışmalardan seçilmiştir.

Seçimde üç temel ölçüt uygulanmıştır: ayrı bir tartışma bölümünün bulunması, dört alt alanın eşit temsil edilmesi ve çalışmaların belirlenen tarih aralığında yer alması. Tartışma ile sonucu tek başlık altında birleştiren makaleler derleme alınmamıştır. Derlemi oluşturan 100 makalenin tam listesi ve dergi havuzu Ek'te verilmiştir.

3.3. Çözümleme Çerçevesi ve İşlem

Çözümlemede, makro düzeyde Yang ve Allison'ın yedi hamleli modeli, mikro düzeyde Hyland'ın üstsöylem modeli kullanılmıştır. Çözümleme birimi tümcedir. Bir tümce birden fazla işlev taşıdığından en belirgin işlev esas alınmış; gerektiğinde yan tümceler ayrı kodlanmıştır. Her tümce önce hamle, ardından üstsöylem belirleyicileri bakımından işaretlenmiştir.

Kodlama iki aşamada yürütülmüş; önce hamle sınırları belirlenmiş, ardından metinler üstsöylem açısından taranmıştır. Kodlama tek araştırmacı tarafından yapılmış, önceden tanımlanmış ölçütlerle yürütülmüştür.

Örneğin bir tümce hem sonuç sunuyor hem de bir şekle gönderim yapıyorsa, hamle düzeyinde sonuç raporlama, üstsöylem düzeyinde metin-içi belirleyici olarak kodlanmıştır. Böylece aynı tümce iki çözümleme düzeyinde değerlendirilmiş, elde edilen sayısal örüntüler alanyazınla ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

4. Bulgular ve Tartışma

4.1. Genel Hamle Yapısı: Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri Karşılaştırması

İki alanın tartışma bölümlerinde ortak çekirdek, sonuç sunma ile sonuç üzerine yorum hamlelerinin birbirini izlemesidir. Başka bir deyişle, her iki alanda da "sonuç-yorum" döngüsü temel iskeleti oluşturmaktadır; ayırım bu döngünün nasıl genişletildiğinde ortaya çıkar.

Sosyal bilimler tartışmaları daha uzun ve yoruma açık, fen bilimleri tartışmaları ise daha kısa ve doğrudandır. Tablo 4, bu farkı ortalama sözcük sayısı, hamle birimi ve üstsöylem belirleyicisi üzerinden göstermektedir.

Tablo 4. Alanlara Göre Ortalama Sözcük, Hamle Birimi ve Üstsöylem Belirleyicisi Sayısı

Ölçüt	Sosyal bilimler	Fen bilimleri
Ortalama sözcük sayısı	1089	718
Ortalama hamle birimi (tümce)	23,8	23,9
Ortalama üstsöylem belirleyicisi	42,3	29,4

Not. Değerler her gruptaki 50 tartışma bölümünün ortalamasıdır.

Tablo 4, iki alandaki ortalama hamle birimi sayısının neredeyse aynı olduğunu, ancak sosyal bilimler metinlerinin daha uzun olduğunu göstermektedir. Bu nedenle sosyal bilimlerde hamleler daha ayrıntılı işlenmektedir. Türkçe makale özetlerinde yumuşak bilimlerin daha fazla üstsöylem aracı kullandığı bulgusu (Şen ve İşeri, 2023, s. 50) ile uyumlu olarak, bu derlemde de sosyal bilimler tartışmalarında makale başına daha fazla üstsöylem belirleyicisi görülmektedir.

Uzunluk farkına hamle çeşitliliği de eşlik etmektedir: sosyal bilimler daha geniş bir işlev repertuarı kullanırken, fen bilimleri birkaç temel hamle çevresinde yoğunlaşmaktadır. Bu örüntü, fen bilimlerindeki daha standartlaşmış tartışma yapısı ile sosyal bilimlerdeki daha geniş yorum alanı arasındaki farkla ilişkilendirilebilir.

4.2. Hamlelerin Alanlara Göre Görünümü

Hamle dağılımı, iki alanın işlevsel önceliklerini daha açık göstermektedir. Sosyal bilimlerde sonuç üzerine yorum, fen bilimlerinde ise sonuç raporlama daha belirgindir. Tablo 5, yedi hamlenin alanlara göre yüzde dağılımını sunmaktadır.

Tablo 5. Hamlelerin Alanlara Göre Dağılımı (%)

Hamle	Sosyal bilimler	Fen bilimleri
H1 Artalan bilgisi	4,4	14,0
H2 Sonuçların raporlanması	29,5	36,4
H3 Sonuçların özetlenmesi	4,1	2,7
H4 Sonuçlar üzerine yorum	43,1	38,1
H5 Çalışmanın özetlenmesi	2,9	2,1
H6 Çalışmanın değerlendirilmesi	4,2	2,8

Hamle	Sosyal bilimler	Fen bilimleri
H7 Araştırmadan çıkarımlar	11,9	4,0

Not. Yüzdelere her alandaki toplam hamle birimi içindeki payı göstermektedir.

Sonuçlar üzerine yorum hamlesi sosyal bilimlerde daha yüksek bir paya sahiptir (yaklaşık %43'e karşı %38). Sosyal bilimlerde bulgunun değeri çoğu zaman açıklanması ve alanyazın içinde konumlandırılmasıyla kurulur. Anadili İngilizce olan yazarların mevcut bilgiye katkısı göstermek için yoruma ve önceki araştırmalara ağırlık verdiği de bilinmektedir (Çalışkan, 2019, s. 16). Bu çalışmanın sosyal bilim verileri benzer bir yönelime işaret etmektedir.

Fen bilimlerinde sonuç raporlama hamlesinin daha yüksek olması, verinin daha doğrudan aktarılmasıyla ilişkilidir. Yorum hamlesi burada da görülmekle birlikte daha çok açıklama adımıyla yoğunlaşmakta, alanyazınla karşılaştırmaya daha sınırlı uzanmaktadır. Bu fark, iki alanın yorum hamlesini farklı işlevlerle kullandığını göstermektedir.

Sonuçların özetlenmesi hamlesi iki alanda da düşük ve birbirine yakın oranlardadır. Fen bilimlerinde ardışık ölçüm sonuçlarını bir araya getirmek, sosyal bilimlerde ise uzun bir tartışmanın ardından ana bulguyu yeniden öne çıkarmak için kullanılabilir. Benzer sıklıktaki bir hamlenin farklı işlevsel bağlamlarda kullanılması, hamle çözümlemesinin üstsöylem düzeyiyle birlikte okunmasının önemini göstermektedir.

Araştırmadan çıkarım hamlesi sosyal bilimlerde daha belirgindir; özellikle öneri ve pedagojik çıkarımlar öne çıkmaktadır. Fen bilimlerinde ise çıkarım daha çok ileri araştırma önerisine yönelmektedir. Bu farklılık, alanların bulguyu uygulama ve gelecek araştırmalarla ilişkilendirme biçimlerini yansıtmaktadır.

Artalan hamlesi sosyal bilimlerde yaklaşık %4, fen bilimlerinde ise yaklaşık %14 oranındadır. Fen bilimlerindeki daha yüksek oran, yeni sonuçların sık sık kısa bağlam veya yöntem hatırlatmalarıyla ilişkilendirilmesiyle açıklanabilir. Sosyal bilimlerde ise tartışma daha doğrudan yorum ve karşılaştırmaya geçme eğilimindedir. Bu hamlenin tipik görünümü, yazarın çalışmanın amacını yeniden anmasıdır: "Bu araştırmada ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin sözlü anlatımlarına yönelik öz yeterlik algı düzeyleri belirlenmiş ve söz konusu algılarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir." (Demir ve Börekçi, 2021).

4.3. İki Alanda Üstsöylemin Kullanımı

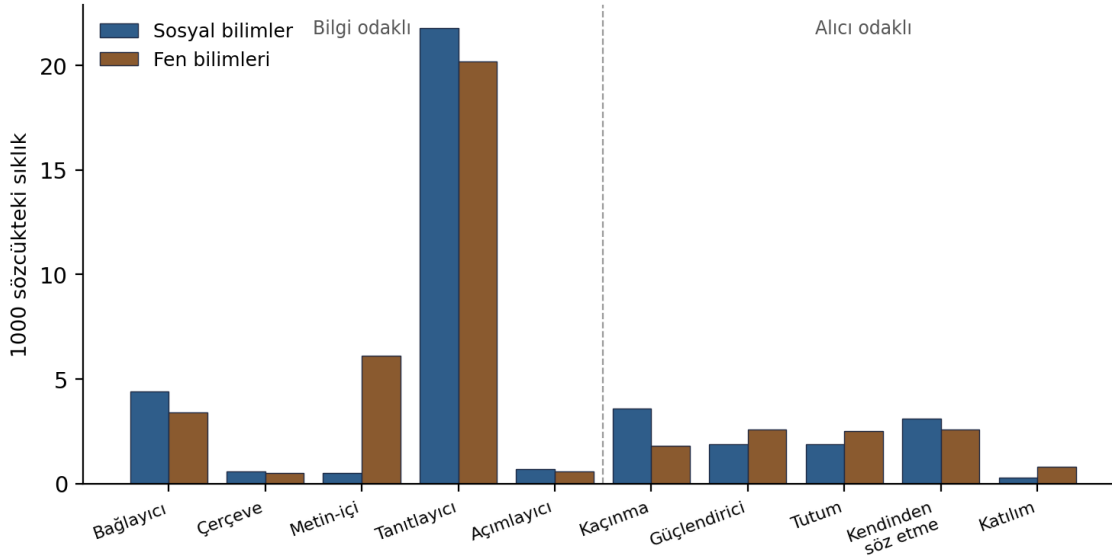
Bin sözcük başına toplam üstsöylem yoğunluğu iki alanda birbirine yakın olsa da kullanılan araçların bileşimi farklıdır. Sosyal bilimlerde temkin ve yazar görünürlüğü, fen bilimlerinde ise metin-içi gönderim ve kesinlik daha belirgindir. Tablo 6, on üstsöylem ulamının dağılımını göstermektedir.

Tablo 6. Üstsöylem Belirleyicilerinin Alanlara Göre Sıklığı (1000 sözcükte)

Ulam	Sosyal bilimler	Fen bilimleri
Bağlayıcılar	4,4	3,4
Çerçeve belirleyiciler	0,6	0,5
Metin-içi belirleyiciler	0,5	6,1
Tanımlayıcılar	21,8	20,2
Açımlayıcılar	0,7	0,6
Kaçınmalar	3,6	1,8
Güçlendiriciler	1,9	2,6

Ulam	Sosyal bilimler	Fen bilimleri
Tutum belirleyiciler	1,9	2,5
Kendinden söz etme	3,1	2,6
Katılım belirleyiciler	0,3	0,8

Not. İlk beş ulam bilgi odaklı, son beş ulam alıcı odaklı boyuta aittir.

Şekil 1. Üstsöylem belirleyicilerinin alanlara göre karşılaştırmalı dağılımı

Tablo 6 ve Şekil 1 üç temel örüntü göstermektedir. Tanıtlayıcılar iki alanda da en sık kullanılan araçtır ve tartışmaların alanyazınla yoğun ilişki kurduğunu gösterir. Metin-içi belirleyiciler fen bilimlerinde belirgin biçimde daha sıkken, kaçınmalar sosyal bilimlerde yaklaşık iki kat daha fazladır. Kaçınmaların önermeyi yumuşatan işlevi (Soyşekerci vd., 2022, s. 773) dikkate alındığında, bu fark sosyal bilimlerde daha temkinli bir bilgi sunumuna işaret etmektedir.

Güçlendiriciler ve tutum belirleyiciler fen bilimlerinde bir miktar daha sık, kaçınmalar ve kendinden söz etme ise sosyal bilimlerde daha yüksektir. Katılım belirleyicileri her iki alanda da düşük düzeydedir. Böylece benzer toplam yoğunluk, sosyal bilimlerde daha temkinli, fen bilimlerinde ise daha kesinlik vurgulu farklı bileşimlerle kurulmaktadır.

Türkçenin adıl düşüren yapısı, kendinden söz etmenin yalnızca "ben" ve "biz" gibi açık adılarla değil, kişi ekleriyle de kurulmasına olanak verir (Bozkurt, 2021, s. 228). Bu çalışmada ekle yapılan kendinden söz etmeler de sayıma dâhil edilmiştir. Buna rağmen bu ulam sosyal bilimlerde fen bilimlerine göre daha sık görülmektedir.

Bilgi odaklı ve alıcı odaklı toplam yoğunluklar 1000 sözcük üzerinden değerlendirildiğinde alanlar birbirine yaklaşmaktadır. Yumuşak bilimlerin daha fazla üstsöylem kullandığı yönündeki bulgu (Şen ve İşeri, 2023, s. 45) ham sayılarda desteklense de, metin uzunluğu denetlendiğinde temel fark toplam miktardan çok kullanılan araçların dağılımında ortaya çıkmaktadır.

Çerçeve belirleyiciler ve açımlayıcılar sosyal bilimlerde yalnızca küçük bir farkla daha sıktır. Açımlayıcıların önermeyi yeniden ifade ederek anlamayı kolaylaştırma işlevi (Soyşekerci vd., 2022, s. 773), sosyal bilimlerde okurun yorum sürecine daha fazla yönlendirilmesiyle ilişkilendirilebilir.

4.4. İki Alan için İki Tartışma Profili

Hamle ve üstsöylem bulguları birlikte değerlendirildiğinde sosyal bilimler profili; uzun, döngüsel, yoruma açık ve yazar sesinin daha görünür olduğu bir tartışma olarak özetlenebilir. Alanyazınla

karşılaştırma, tanıtlayıcılar ve kaçınmalarla sıkça birlikte kullanılır; böylece metin daha tartışmacı ve diyalojik bir nitelik kazanır.

Fen bilimleri profili ise daha kısa, doğrudan ve veriye odaklıdır. Sonuç raporlama hamlesi metin-içi belirleyicilerle sıkça birleşir; şekil ve tablolara gönderimler ile açıklama adımı öne çıkar. Kaçınma sosyal bilimlere göre daha az, kesinlik vurgusu daha yüksektir. Bu iki profil, disiplinin söylemsel tercihleri biçimlendirdiğini göstermektedir (Demir, 2024, s. 2212).

Bu profiller kesin sınıflar değil, derlemde gözlenen genel eğilimlerdir. Her iki alanda da istisnalar bulunmakla birlikte, örüntüler disiplinlerin baskın söylemsel yönelimlerini görünür kılmaktadır.

4.5. Sosyal Bilimlerin Kendi İçindeki Çeşitliliği

Sosyal bilimler kendi içinde de homojen değildir. Eğitim bilimleri metinleri uygulamaya dönük çıkarımlara daha fazla yer verirken, dilbilim metinleri kuramsal karşılaştırma ve yoruma daha fazla ağırlık verebilmektedir. Böylece aynı üst alan içinde çıkarım ve yorum hamlelerinin kullanımı farklılaşmaktadır.

Bu çeşitlilik üstsöylem düzeyinde de görülür. Eğitim metinlerinde kaçınmalar ve yorum, dilbilim metinlerinde ise kendinden söz etme ve çıkarım görece öne çıkmaktadır. Uygulamalı dilbilimin kendi içinde de benzer alt alan farklılıkları gözlenmiştir (Çalışkan, 2019, s. 13). Bu durum, söylem topluluklarının üst alanların içinde de ayrışabildiğini göstermektedir.

4.6. Fen Bilimlerinin Kendi İçindeki Çeşitliliği

Fen bilimleri içinde de biyoloji ve kimya farklı örüntüler sergilemektedir. Biyoloji metinleri canlı sistemlerin değişkenliği nedeniyle açıklama ve gerekçelendirmeye daha fazla alan açarken, kimya metinleri daha kısa ve sonuç raporlamaya dayalı bir yapı gösterebilmektedir. Bu ayrım, fen bilimlerinin de tekdüze olmadığını göstermektedir.

Üstsöylem açısından kimya metinlerinde metin-içi belirleyiciler, biyoloji metinlerinde ise tanıtlayıcılar daha belirgindir. Şekil, spektrum ve tablolara yoğun gönderim kimyada; önceki çalışmalarla karşılaştırma ise biyolojide daha görünürdür. Sert ve yumuşak bilimler arasındaki genel ayrımın alt alanlarda incelmesine ilişkin gözlemler (Şen ve İşeri, 2023, s. 55), bu bulgularla örtüşmektedir.

4.7. İki Düzeyi Birlikte Okumanın Kazandırdıkları

Harmanlanmış modelin temel katkısı, hamle ile üstsöylem arasındaki eşleşmeleri görünür kılmasıdır. Yalnızca hamle çözümlemesi aynı işlevin hangi tonla gerçekleştirildiğini; yalnızca üstsöylem çözümlemesi ise belirleyicilerin hangi iletişimsel işlevde yoğunlaştığını göstermez. Bu derlemde kaçınmaların özellikle yorum hamlesinde yoğunlaşması buna örnektir.

Sosyal bilimlerde yazarlar sonuçlarını başka çalışmalarla karşılaştırırken daha temkinli bir dil kullanırken, fen bilimlerinde güçlendiriciler sonuç raporlama hamlesinde daha belirginleşmektedir. Üstsöylemin metin türünü biçimlendirmedeki rolü dikkate alındığında (Soyşekerci vd., 2022, s. 769), bu hamle-üstsöylem eşleşmeleri disiplinlerarası farkların daha ince düzeyini göstermektedir.

Bu eşleşmeler Tablo 7'de özetlenmiştir. Tablo, iki alandaki baskın hamlelerin hangi üstsöylem belirleyicileriyle birlikte görülme eğiliminde olduğunu niteliksel olarak göstermektedir.

Tablo 7. Alanlara Göre En Sık Görülen Hamle-Üstsöylem Eşleşmeleri

Alan	Baskın hamle	Eşlik eden üstsöylem
Sosyal bilimler	H4 Sonuçlar üzerine yorum	Kaçınma
Sosyal bilimler	H7 Araştırmadan çıkarımlar	Öneri dili + kendinden söz etme

Alan	Baskın hamle	Eşlik eden üstsöylem
Fen bilimleri	H2 Sonuçların raporlanması	Metin-içi belirleyici + Güçlendirici
Fen bilimleri	H1 Artalan bilgisi	Tanıtlayıcı

Not. Eşleşmeler, kodlanan derlemde alanların baskın hamle ve üstsöylem eğilimlerinin niteliksel bir özetidir; birlikte-kodlama sayımı değildir.

Tablo 7, sosyal bilimlerde yorum hamlesinin kaçınmalarla; fen bilimlerinde ise sonuç raporlamanın metin-içi belirleyiciler ve güçlendiricilerle birlikte öne çıktığını göstermektedir. Bu tür eşleşmelerin tek düzeyli çözümlemelerde görünmez kalabilmesi (Soyşekerci vd., 2022, s. 769), bütünleşik modelin katkısını somutlaştırmaktadır.

4.8. Örneklerle Hamle ve Üstsöylem Çözümlemesi

Harmanlanmış çözümlemeyi somutlaştırmak için iki ayrı makaleden alınan örnek tümceler aşağıda verilmiştir. İlk örnek sosyal bilimlerde alanyazınla karşılaştırmayı, ikinci örnek ise fen bilimlerinde sonuç raporlamayı göstermektedir.

Örnek (1) Bu araştırma sonuçlarının, alanyazında çokkültürlü eğitim ile ilgili öğretmen ve öğretmen adaylarıyla yürütülen birçok çalışmanın (Aslan ve Kozikoğlu, 2017; Başarır, 2012; Bulut ve Başbay, 2015; Sevinç, Titrek ve Önder, 2009; Taştekin ve diğerleri, 2016; Tortop, 2014; Yıldırım, 2016) ve öğretmenlerin kapsayıcı eğitimde sınıf içi uygulamaları ile ilgili çalışmaların (Kırılmaz, 2019; Şimşek, 2016) sonuçlarıyla tutarlılık gösterdiği görülmektedir. Bu çalışmalarda öğretmen veya öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitime veya kültürel farklılıklara ilişkin olumlu tutum sergiledikleri düşünülebilir. (Kozikoğlu ve Yıldırımoglu, 2021) [Sosyal bilimler / H4B: alanyazınla karşılaştırma + kaçınma]

Örnek (2) Şekil 3 incelendiğinde; sıcaklığın artmasıyla birlikte ilk 10 dakikada MM adsorpsiyon hızının arttığı, sistem dengeye ulaştığında (10 saat) ise tüm sıcaklıklarda adsorplanan MM miktarının aynı olduğu görülmüştür.” (Yılmaz & Alagöz, 2019, s. 823). [Fen bilimleri / H2: sonuç raporlama + metin-içi belirleyici + güçlendirici]

Örnek (1)de sonuç alanyazına bağlanırken “düşünülebilir” ifadesiyle kaçınma kurulmaktadır. Kaçınmanın önermeyi yumuşatan işlevi (Bozkurt, 2021, s. 229), sosyal bilimlerde karşılaştırmının daha ölçülü bir dille gerçekleştirilebildiğini göstermektedir.

Örnek(2)de "Şekil 3 incelendiğinde" ifadesi metin-içi gönderim ile güçlendiriciyi birleştirir. Okur doğrudan görsel veriye yönlendirilirken "görülmüştür" kesinliği artırır. İki örnek, aynı tartışma işlevlerinin disiplinlere göre farklı söylemsel araçlarla kurulabildiğini göstermektedir.

Aşağıda, çözümlemede kullanılan yedi hamle ve on üstsöylem ulamı, derlemdeki gerçek makalelerden alınmış birer örnek tümceyle gösterilmiştir. Her örneğin ardından alındığı kaynak belirtilmiş; örneğin hangi işlevi taşıdığı bir alt satırda kısaca çözümlenmiştir.

Hamlelerin gerçek metinlerdeki görünümü

Hamle 1 (Artalan bilgisi)

Örnek (3) “Okuma güçlüğü yaşayan öğrencilerin sınıfta istenmeyen davranışları ve bu istenmeyen davranışlara, öğretmenler tarafından alınan önlemler ve uygulamaya yönelik önerilere bu bölümde yer verilmiştir.” (Sirem & Baş, 2021, s. 658)

Örnek (3)te yazar, sonuçları tartışmaya başlamadan önce çalışmanın amacını ya da bağlamını kısaca hatırlatır.

Hamle 2 (Sonuçların raporlanması)

Örnek (4) *“Freundlich izotermi ile 25 °C sıcaklık için en yüksek korelasyon katsayısı ve en yüksek denge konsantrasyon elde edilmiştir (Kf: 0.2603, n: 1.1253).”* (Öztürk ve Mihçioğur, 2022)

Örnek (4)te yazar, elde ettiği sayısal sonucu doğrudan aktarır; “elde edilmiştir” yüklemi bulgunun raporlandığını gösterir.

Hamle 3 (Sonuçların özetlenmesi)

Örnek (5) *“Öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik tutumları ile kapsayıcı eğitimde sınıf içi uygulamaları arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada; öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik tutumlarının yüksek, kapsayıcı eğitimde sınıf içi uygulamalarının ise çok yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.”* (Kozikoğlu ve Yıldırımoglu, 2021)

(5) numaralı örnekte iki bulgu tek bir tümcede toparlanarak çalışmanın genel sonucu okura sunulur.

Hamle 4 (Sonuçlar üzerine yorum)

Örnek (6) *“Bu durum öğrencilerin mesleki tercihleri ve gelecekteki beklentilerinin karşılanmasında matematiğin ağırlıklı yerinin olmasıyla ilişkilendirilebilir.”* (Sarı Bulut ve Bangir Alpan, 2021)

Örnek (6)da bulgu olduğu gibi bırakılmaz; “ilişkilendirilebilir” ile yazar sonucu olası bir nedene bağlayarak yorumlar.

Hamle 5 (Çalışmanın özetlenmesi)

Örnek (7) *“Bu araştırmada ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin sözlü anlatımlarına yönelik öz yeterlik algı düzeyleri belirlenmiş ve söz konusu algılarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.”* (Demir ve Börekçi, 2021)

Bu örnekte yazar, çalışmanın ne yaptığını bütünüyle özetleyerek okura bir çerçeve verir.

Hamle 6 (Çalışmanın değerlendirilmesi)

Örnek (8) *“Öğretmenlerin çokkültürlülüğe ilişkin tutumlarının ve kapsayıcı eğitimde sınıf içi uygulamalarının incelendiği bu çalışmanın sonuçları, her iki konuda olumlu olduğunu gösterse de bu sonuçlar, öğretmenlerin sınıftaki uygulamalarına ilişkin somut verileri kapsamamaktadır.”* (Kozikoğlu ve Yıldırımoglu, 2021)

Örnek (8)de yazar kendi çalışmasını değerlendirir; “somut verileri kapsamamaktadır” ifadesiyle bir sınırlılığı açıkça belirtir.

Hamle 7 (Araştırmadan çıkarımlar)

Örnek (9) *“Tüm bu bulgulardan hareketle sınıf öğretmenlerine okuduğunu anlayamayan öğrencilerle ilgili çalışmalarında önceliği, [...] metinle ilgili faktörlere [...] vermeleri önerilebilir.”* (Başaran, 2021)

(9) numaralı örnekte “önerilebilir” yüklemiyle bulgudan uygulamaya dönük bir çıkarıma geçilir.

Üstsöylem belirleyicilerinin gerçek metinlerdeki görünümü

Bağlayıcılar

Örnek (10) “Ayrıca, membran yüzeyinde herhangi bir kirliliğin oluşmasını etkileyen en önemli faktörlerden biri adsorpsiyon mekanizması olduğundan dolayı, membran yüzeyi hidrofilikliğı artmasıyla hidrofobik ajanlara karşı membran kirliliğı oluşumu azalmaktadır.” (Özbey Ünal ve Balçık Canbolat, 2021)

Örnek (10)da “ayrıca” ve “olduğundan dolayı” bağlayıcıları, tümceler arasındaki ekleme ve neden ilişkisini kurar.

Çerçeve belirleyiciler

Örnek (11) “Sonuç olarak, bor elementinin, kabak çekirdeği kabuğu kullanılarak sulu çözeltiden etkili bir şekilde çıkarılabileceğı kaydedilmiştir.” (Çelebi, 2020)

Bu örnekte “sonuç olarak” ifadesi okuru söylemin kapanış aşamasında konumlandırır.

Metin-içi belirleyiciler

Örnek (12) “Şekil 6'da görüldüğü gibi, HOMO-1 ve HOMO elektronları kumarin halkasında delokalize olduğu, LUMO ve LUMO+1 elektronları kumarin ve benzoat halkasında delokalize olduğu görülmektedir.” (Saraç ve Çetinkaya, 2020)

Örnek (12)de “Şekil 6'da görüldüğü gibi” ifadesi okuru doğrudan metnin içindeki bir görsele yönlendirir.

Tanımlayıcılar

Örnek (13) “Yavuz, Gülmez ve Özkara (2016) ile Şen ve Özgün-Koca'nın (2005) çalışmalarında da benzer bulgulara rastlanmıştır.” (Sarıcı Bulut ve Bangir Alpan, 2021)

(13) numaralı örnekte yazar, kendi bulgusunu başka çalışmalara atıf yaparak destekler.

Açımlayıcılar

Örnek (14) “Televizyon izleme sürecinde bireyler tek yönlü iletişim ortamında olduğundan yani dinleyici ve seyirci rolünde bulunduğundan dolayı anlatım becerilerinden biri olan sözlü anlatım yeterliğinin olumsuz yönde etkilenmesi kaçınılmaz olmaktadır.” (Demir ve Börekçi, 2021)

Örnek (14)te “yani” bağlacı, önceki ifadeyi yeniden ve daha anlaşılır biçimde açar.

Kaçınmalar

Örnek (15) “Alanyazında bu durum, öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik tutumları ile kapsayıcı eğitimde sınıf içi uygulamaları arasında olumlu bir ilişki bulunmasının nedeni olarak düşünülebilir.” (Kozikoğlu ve Yıldırımoglu, 2021)

Bu örnekte “düşünülebilir” yüklemiyle önermenin kesinliğı yumuşatılır ve yazar sorumluluğunu sınırlar.

Güçlendiriciler

Örnek (16) “Adsorpsiyon işleminin kendiliğinden gerçekleşmesi ΔH° ve ΔG° değerlerinin negatif olmasını, prosesin ekzotermik ve spontane gerçekleştiğini göstermektedir.” (Erşan, Güler, Doğan ve Sarraj, 2020)

Örnek (16)da “göstermektedir” yüklemi sonucun kesinliğini vurgulayarak yazarın duruşunu belirginleştirir.

Tutum belirleyiciler

Örnek (17) “Öğrencilerin “derse katılma, test çözme, düzenli ders çalışma” gibi davranışları eğitsel gelişim ve eğitsel rehberlik açısından önemli davranışlardır.” (Sarıcı Bulut ve Bangir Alpan, 2021)

(17) numaralı örnekte “önemli” sözcüğü, yazarın önermeye yönelik değerlendirci tutumunu açığa vurur.

Kendinden söz etme

Örnek (18) “Araştırmada okuduğunu anlamada problem yaşayan öğrencilerle görüşme yapılmış ve okuma sürecinde problem yaşadıklarında hangi zihinsel ve duygusal durumları yaşadıklarının tespitine çalışılmıştır.” (Başaran, 2021)

Örnek (18)de çalışma “araştırmada ... çalışılmıştır” biçiminde anılır; Türkçede yazarın kendini göstermesi çoğu zaman bu edilgen yapıyla kurulur.

Katılım belirleyiciler

Örnek (19) “Yüzeysel yapı, konu vb. metinle ilgili faktörlerin dikkat üzerinde etkili olacağı unutulmamalıdır.” (Başaran, 2021)

Bu örnekte “unutulmamalıdır” ifadesi okuru söyleme dâhil ederek yazarla arasında doğrudan bir ilişki kurar.

4.9. Hamlelerin Sıralanışı ve Yinelenmesi

Hamlelerin sıklığı kadar sırası da iki alanın söylemsel ritmini belirler. Sosyal bilimlerde sonuç ve yorum daha geniş döngüler kurarken, fen bilimlerinde sonuç-açıklama dizileri daha kısa ve sıkıdır. Şekil 2, iki alanın tipik hamle dizilerini göstermektedir.

Sosyal bilimler

Fen bilimleri

M2: sonuç sunma · M3: özetleme · M4A: açıklama · M4B: alanyazınla karşılaştırma · M4C: gerekçelendirme · M7: çıkarım

Şekil 2. Sosyal bilimler ve fen bilimleri tartışma bölümlerinin tipik hamle dizileri

Şekil 2’de sosyal bilimlerde karşılaştırma ve açıklama adımlarının daha geniş bir döngüye yerleştiği, fen bilimlerinde ise dizinin daha sık ilerlediği görülmektedir. Tartışma bölümlerinin döngüsel yapısı Türkçe uygulamalı dilbilim metinlerinde de gözlemlenmiştir (Çalışkan, 2019, s. 27). Bu çalışma, döngüsellüğün derecesinin alana göre değişebildiğini göstermektedir.

Hamle dizilerindeki fark açılış ve kapanışlarda da görülmektedir. Sosyal bilimlerde sonuç raporlama sonrasında yorum ve çıkarıma yönelik diziler daha belirginken, fen bilimlerinde sonuç-açıklama ilişkisi daha sık yinelenmektedir. Bu düzen, iki alanın okuru bulgudan yoruma taşıma biçimlerinin farklılaştığını göstermektedir.

Kapanışta sosyal bilimler çıkarım ya da öneriye, fen bilimleri ise açıklama veya kısa değerlendirmeye daha sık yönelmektedir. Bu fark, tartışmanın sonunda sosyal bilimlerde uygulama ve yorumun, fen bilimlerinde ise bulgunun açıklanmasının daha görünür kaldığını göstermektedir.

Özellikle sosyal bilimlerde sonuç sunma ve yorumlama aynı tümce içinde iç içe geçebilir; fen bilimlerinde ise tümceler daha sık tek bir baskın işleve yönelir. Bu fark, iki alanın hamle sınırlarının ne ölçüde belirginleştiğini de etkilemektedir.

4.10. Bulguların Yazma Öğretimine Yansımaları

Bulguların doğrudan eğitsel bir önemi vardır. Tartışma bölümü akademik yazmada güçlük yaşanan alanlardan biri olduğundan, öğrencilere tek bir ideal kalıp vermek yerine kendi disiplinlerinin tipik hamle ve üstsöylem örüntülerini göstermek daha işlevsel olabilir. Akademik Türkçe öğretiminde yazma becerisinin önemine ilişkin saptamalar da bu gereksinimi desteklemektedir (Demir, 2024, s. 2205).

Tür temelli öğretimde yalnızca hangi hamlenin kullanılacağı değil, o hamlenin hangi söylemsel tonla kurulacağı da gösterilmelidir. Eğitim bilimleri öğrencisinin karşılaştırmayı temkinli biçimde, kimya öğrencisinin ise sonucu görsel gönderimle sunması gibi alan temelli örnekler bu farkı somutlaştırabilir. Türkçe akademik metinlerde yazar konumlanmasının sorunlu kaldığı düşünüldüğünde (Furtun ve Börekçi, 2023, s. 818), üstsöylem farkındalığının açıkça öğretilmesi önem taşımaktadır.

Bu öğretim, öğrencinin kendi alanından örnek tartışma bölümleri üzerinde hamleleri ve üstsöylem belirleyicilerini birlikte işaretlemesiyle somutlaştırılabilir. Akademik Türkçede yazma becerisinin merkeze alınması gerektiğine ilişkin saptamalar (Demir, 2024, s. 2205), örnek temelli uygulamaların önemini de desteklemektedir.

4.11. Kanıt Olarak Sayı ve Görsel

Fen bilimlerinde metin-içi belirleyicilerin yüksek sıklığı, şekil, tablo ve grafiklerin tartışmada önemli bir kanıt işlevi üstlendiğini göstermektedir. "Şekil 2'de görüldüğü gibi" türü ifadeler savı görsel veriye bağlar ve metnin sözel açıklama yükünü azaltabilir. Metin-içi belirleyicilerin okuru metnin başka bir yerine yönlendirme işlevi (Soyşekerci vd., 2022, s. 773), bu alanda aynı zamanda bir kanıt sunma stratejisi olarak kullanılmaktadır.

Sosyal bilimlerde ise kanıt daha çok alanyazınla kurulan sözel ilişki üzerinden yapılandırılmaktadır. Atıflar iki alanda da yoğun olmakla birlikte, sosyal bilimlerde başka çalışmalarla karşılaştırma tartışmanın temel dayanaklarından biridir. Böylece iki alan yalnızca neyi tartıştıklarıyla değil, kanıtı nasıl söylemselleştirdikleriyle de ayrılmaktadır.

Bu farklılık, kanıt düzeninin söyleme yansıması olarak okunabilir: fen bilimlerinde ölçüm ve görsel veri, sosyal bilimlerde ise yorumun alanyazın içindeki konumlandırılması daha belirgin bir rol üstlenmektedir.

4.12. Çalışmanın Katkıları ve Sınırları

Bulgular, hamle ve üstsöylemi birlikte okumanın tek düzeyli çözümlemelerde görünmeyen ilişkileri ortaya çıkarabildiğini göstermektedir. Belirli hamlelerin belirli üstsöylem araçlarıyla eşleşmesi, türün daha ince yapısını görünür kılmıştır. Bu sonuç, üstsöylemin tür belirlemedeki rolünü savunan görüşlerle uyumludur (Soyşekerci vd., 2022, s. 769).

Bununla birlikte çalışma dört alt alan ve 100 makaleyle sınırlıdır; bulguların tüm sosyal ve fen bilimlerine genellenmesi uygun değildir. Kodlamanın tek araştırmacı tarafından yürütülmesi de hamle ve üstsöylem sınırlarında yorum payı doğurmaktadır. Üstsöylemin Türkçedeki uygulamalarında tanım ve sınıflandırma tutarsızlıklarının bulunduğu da belirtilmiştir (Şen, 2021a, s. 281). Bu nedenle gelecekte daha geniş derlem ve bağımsız ikinci kodlayıcılarla modelin sınanması önemlidir.

Sıklıkların 1000 sözcük üzerinden hesaplanması karşılaştırmayı kolaylaştırırsa da, sayılar tek başına kullanım bağlamını açıklamaz. Bir belirleyicinin nerede ve hangi hamlede kullanıldığı da önemlidir. Gelecek çalışmalar, nicel örüntüleri seçilmiş metinlerin daha ayrıntılı nitel çözümlemeleriyle destekleyebilir.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, sosyal bilimler ve fen bilimleri makalelerinin tartışma bölümlerini hamle ve üstsöylem düzeylerini birleştiren bir çerçeveye karşılaştırmıştır. Temel sonuç, iki alanın sonuç sunma ve yorumdan oluşan ortak bir çekirdeği paylaşmasına karşın, bu çekirdeği farklı söylemsel ritimlerle kurduğudur.

Sosyal bilimler tartışmaları daha uzun, döngüsel ve yoruma açıktır. Sonuçlar alanyazınla daha sık ilişkilendirilmekte; kaçınmalar, tanıtlayıcılar ve kendinden söz etme araçları daha görünür olmaktadır. Bu yapı, yazara yorum ve konumlandırma için daha geniş bir alan açmaktadır.

Fen bilimleri tartışmaları daha kısa ve doğrudan bir yapı sergilemektedir. Sonuç raporlama ve metin-içi belirleyiciler öne çıkarken, yorum çoğunlukla açıklama çevresinde yoğunlaşmaktadır. Kaçınmalar ve kendinden söz etme sosyal bilimlere göre daha sınırlı, kesinlik vurgusu ise daha belirgindir. Bu farklılık, disiplinlerin bilgi ve kanıt sunma biçimleriyle ilişkilidir.

Alanlar kendi içlerinde de tekdüze değildir. Eğitim bilimleri ile dilbilim, biyoloji ile kimya arasında hamle ve üstsöylem tercihleri bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Bu iç çeşitlilik, disiplinlerarası karşılaştırmaların alt alan düzeyindeki ayrımları da dikkate alması gerektiğini göstermektedir.

Kuramsal açıdan, hamle ve üstsöylemin birlikte okunması belirli işlevlerin hangi söylemsel tonlarla gerçekleştirildiğini görünür kılmıştır. Sosyal bilimlerde kaçınmaların karşılaştırma hamlesinde, fen bilimlerinde güçlendiricilerin sonuç raporlamada öne çıkması, bütünleşik modelin sağladığı ek açıklama düzeyine örnektir.

Akademik yazma öğretiminde tek bir tartışma kalıbı yerine disipline özgü örüntülerin öğretilmesi önerilmektedir. Öğrencilere hamle yapısıyla birlikte üstsöylem tercihleri ve alanlarına özgü örnek metinler gösterilebilir; lisansüstü programlarda tür temelli yazma etkinlikleri bu farkındalığı destekleyebilir.

Gelecek araştırmalar, daha geniş ve çeşitli derlemelerle bulguları sınayabilir; farklı dillerdeki tartışma bölümlerini aynı modelle karşılaştırabilir ve bulgular ya da sonuç gibi diğer makale bölümlerini inceleyebilir. Böylece harmanlanmış modelin farklı disiplin, dil ve metin bölümlerindeki geçerliliği daha kapsamlı biçimde değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Akman, E. ve Karahan, P. (2023). Hedges and boosters in academic texts: A comparative study on English language teaching and physiotherapy research articles. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (32), 1335-1349.
- Ayanoğlu, Z. K. ve Güçlü, R. (2026). Hedging and boosting strategies in Turkish academic law discourse. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 28-49.
- Baştürkmen, H. (2012). A genre-based investigation of discussion sections of research articles in dentistry and disciplinary variation. *Journal of English for Academic Purposes*, 11(2), 134-144.
- Bavdekar, S. B. (2015). Writing the Discussion Section: Describing the Significance of the Study Findings. *Journal of the Association of Physicians of India*, 63(11), 40-42.
- Bozkurt, F. (2021). Risâletü'n-Nushiyye'de bir üstsöylem ögesi olarak kendinden söz etme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(Yunus Emre ve Türkçe Özel Sayısı), 226-243.
- Çalışkan, Ö. (2019). Anadili İngilizce olan araştırmacılar ve Türk araştırmacılar tarafından yazılan uygulamalı dilbilim alanındaki araştırma makalelerin "tartışma" bölümlerinin yapısı üzerine bir inceleme [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Çekici, Y. E. (2022). Akademik yazma ve tartışma kültürü bağlamında editöre mektup. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (9), 105-115.
- Çocuk, H. E. ve Arı, B. (2018). Makale giriş bölümlerinin sözbilimsel yapılarının incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 988-1003.
- Dağ Tarcan, Ö. (2017). Türkçe Bilimsel Metinlerde Etkileşimli Üstsöylem Belirleyicileri. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 176-194.
- Demir, D. (2024). Akademik Türkçe: Dünü, bugünü, yarını. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(3), 2189-2221.
- Doğan, Z. N. ve Akbaş, E. (2021). An exploratory study of epistemic stance in results and discussion sections of medical research articles. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 1132-1150.
- Furtun, S. ve Börekçi, M. (2023). Türkçe eğitimi alanındaki makalelerin akademik söylem oluşumu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 11(4), 796-824.
- Güçlü, R. (2024a). Hedging and boosting in Turkish MA theses' conclusions. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, 20(1), 17-54.
- Güçlü, R. (2024b). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında "ben" ve "biz": Bir üstsöylem çözümlemesinde kültürel yansımalar. *Türkbilig*, (48), 141-176.
- Hyland, K. (2005). Metadiscourse: Exploring interaction in writing. *Continuum*.
- Hyland, K. ve Tse, P. (2004). Metadiscourse in academic writing: A reappraisal. *Applied Linguistics*, 25(2), 156-177.
- İşeri, K. ve Şen, E. (2017). Yabancılar Türkçe öğretiminde Türkçe bilimsel metinlerin incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(1), 434-446.
- Killioğlu Alakus, İ. ve Temizkan, M. (2026). Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların giriş bölümleri üzerine bir araştırma. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 167-199.
- Şen, E. (2021a). Üstsöylem: Tanım, modeller, çözümlemeler çerçevesinde bir değerlendirme. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 8(8), 275-299.
- Şen, E. (2021b). Sosyal bilimler makale özetlerinin sözbilimsel yapısı. *Dil Dergisi*, 172(2), 59-76.

- Şen, E. ve İşeri, K. (2023). Makale özetleri ve alıcı odaklı etkileşimli üstsöylem belirleyicileri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleken*, 75, 33-60.
- Soyşekerci, G., Aydın Öztürk, E. ve İşeri, K. (2022). Lisansüstü tezlerin sonuç bölümlerinde üstsöylem belirleyicileri. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 766-794.
- Swales, J. M. (1990). *Genre analysis: English in academic and research settings*. Cambridge University Press.
- Yang, R. ve Allison, D. (2003). Research articles in applied linguistics: Moving from results to conclusions. *English for Specific Purposes*, 22(4), 365-385.

Ek: Çalışmanın Derlemine Oluşturan Makaleler

Aşağıdaki tablo, çalışmanın 100 makalelik derleminin seçildiği dizinli dergi havuzunu göstermektedir. Her alt alandan 25 makale, bu dergilerde yayımlanmış ve tartışma bölümü bulunan çalışmalar arasından amaçlı örnekleme ile belirlenmiştir. Derlemi oluşturan makalelerin tam listesi ise tablonun ardından sunulmuştur.

Alt alan	Örnek dizinli dergiler (dergi havuzu)
Eğitim bilimleri (sosyal bilimler)	Eğitim ve Bilim; Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi; Türk Eğitim Bilimleri Dergisi; Trakya Eğitim Dergisi; Ana Dili Eğitimi Dergisi
Dilbilim (sosyal bilimler)	Dilbilim Araştırmaları Dergisi; Dil Dergisi; Söylem Filoloji Dergisi; Dilbilim (İstanbul Üniversitesi); Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten
Biyoloji (fen bilimleri)	Kommagene Biyoloji Dergisi; Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi; Türkiye Biyolojik Mücadele Dergisi; Cumhuriyet Science Journal
Kimya (fen bilimleri)	Cumhuriyet Science Journal; Gazi Üniversitesi Fen Fakültesi Dergisi; Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi; Türkiye Kimya Derneği Dergisi (Kısım C); Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi

Not. Dergiler TR Dizin/DergiPark üzerinden doğrulanmıştır.

Derlemdaki makaleler (Alanlara Göre Sınıflandırılmış)**Sosyal bilimler: Eğitim bilimleri (1-25)**

- Gezgin, D. M., Ümmet, D. ve Hamutoğlu, N. B. (2020). Üniversite öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı: Çok boyutlu yalnızlığın yordayıcı rolü. Trakya Eğitim Dergisi, 10(2), 317-329.
- Koç, M. H. (2020). Zor velilerle baş etme stratejilerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. Trakya Eğitim Dergisi, 10(2), 394-411.
- Kartal, B. ve Kıymaz, Y. (2020). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının perspektifinden: Niçin öğretmen olmak istedim? Trakya Eğitim Dergisi, 10(2), 519-536.
- Alev, S. (2020). Okullarda örgütsel sinizmin yordayıcısı olarak lider-üye etkileşimi. Trakya Eğitim Dergisi, 10(2), 347-360.
- Tutar, İ., Demir, Y. ve Diken, E. H. (2020). 12. sınıf öğrencilerinin biyoloji sorularını çözerken kullandıkları bilişsel ve üstbilişsel stratejiler. Trakya Eğitim Dergisi, 10(2), 460-476.
- Altınok, M. (2021). Lise öğrencilerinin dijital bağımlılık ve yaşam doyumunun incelenmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 19(1), 262-291.
- Sarıcı Bulut, S. ve Bangir Alpan, G. (2021). Lise öğrencilerinin ders çalışmaya, desteklenmeye ve güdülenmeye ilişkin görüşleri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 19(1), 123-144.
- Şenol, F. B. ve Koca, S. (2021). Üstün yetenekli ve normal gelişen çocukların sınıf içi etkinliklere yönelik görüşleri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 19(1), 368-382.
- Karademir, A. ve Ören, M. (2020). Okul iklimi: Anaokulu yöneticileri ve öğretmenlerin bakış açısıyla karşılaştırmalı bir araştırma. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 8(1), 206-236.
- Uçar Rasmussen, M. ve Yıkmuş, A. (2020). Özel gereksinimli çocukların mesleki eğitim ve istihdamına yönelik annelerin görüşlerinin incelenmesi. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 8(1), 324-345.

11. Karadağ, Y., Aydoğmuş, M. ve Kesten, A. (2020). Sözleşmeli öğretmenlik ve sözlü sınav: Öğretmen adayları ne düşünüyor? Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 8(1), 237-266.
12. Demir, S. ve Börekçi, M. (2021). Ortaokul öğrencilerinin sözlü anlatım öz yeterlik algılarına çeşitli değişkenlerin etkisi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 9(1), 94-110.
13. Başaran, M. (2021). Okuduğunu anlayamayan öğrencilerin okuma esnasındaki bilişsel davranışları ve duygu durumları. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 9(1), 45-58.
14. Delican, B. ve Ateş, S. (2021). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin erken okuryazarlık becerilerinin incelenmesi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 9(1), 151-165.
15. Talan, M. İ., Bostan, G. ve Öztürk, Y. (2021). Lise öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet durumları ile yalnızlık algıları arasındaki ilişki. Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 8(2), 378-398.
16. Yenikalaycı, N. ve Ateş, S. (2021). Araştırma-sorgulama temelli etkinliklerin fen bilgisi öğretmen adaylarının kelime işlemci programını kullanabilme becerilerine etkisi. Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 8(2), 295-313.
17. Şahin, D. ve Gözün Kahraman, Ö. (2021). Okul dönemi çocuklarının bilgisayar oyun bağımlılığı ile davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Millî Eğitim, 50(230), 13-28.
18. Benzer, A., Karadağ, K. ve Evci, B. (2021). Ortaokul öğrencilerine strateji öğretiminin özet yazma becerilerine etkisi. Millî Eğitim, 50(230), 259-278.
19. Sirem, Ö. ve Baş, Ö. (2021). Okuma güçlüğü yaşayan öğrencilerin sınıftaki davranışlarının incelenmesi üzerine nitel bir araştırma. Millî Eğitim, 50(230), 645-662.
20. Özgen, K. ve Şeker, İ. (2021). 6. sınıf öğrencilerinin farklı matematiksel modelleme problemlerindeki beceri gelişimlerinin incelenmesi. Millî Eğitim, 50(230), 329-358.
21. Öztürk, Z. D. (2021). Probleme dayalı öğrenme yönteminin öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine etkisi. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 51, 1-31.
22. Kızılaslan, A., Zorluoğlu, S. L. ve Sözbilir, M. (2021). Görme yetersizliği olan öğrencilerin fen öğrenimi motivasyonlarındaki değişimlerin analizi. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 51, 32-56.
23. Kılıç Tülü, B., Özbek, A. B. ve Ergül, C. (2021). 3D stratejisi öğretiminin öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerine etkisi. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 51, 97-118.
24. Kozikoğlu, İ. ve Yıldırımoglu, S. (2021). Öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik tutumları ile kapsayıcı eğitimde sınıf içi uygulamaları arasındaki ilişki. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 51, 226-244.
25. Doğan, M., Nacaroglu, O. ve Ablak, S. (2021). Sivrice depremini yaşamış ortaokul öğrencilerinin depreme ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 51, 384-402.

Sosyal bilimler: Dilbilim (26-50)

26. Altun Alkan, H. ve Yaylı, D. (2019). Rica ediminin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler tarafından kullanımları. folklor/edebiyat, 25(99), 521-538.
27. Çelik, D. C., Elbistanlı, N. ve Boylu, E. (2022). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde atasözleri ve deyimlerin öğretimine yönelik çalışmaların incelenmesi. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (28), 54-71.
28. Kan, M. O., Geben, A. Y. ve Onay, S. (2023). Akademik yazma alanındaki makalelerde anahtar sözcüklerin başlık ve özetle eşleşmelerinin sistematik incelenmesi. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20(52), 231-242.
29. Karagöl, E. ve İlgün, K. (2022). Ana dili Türkçe olan lisansüstü öğrencilerin akademik dil sorunları. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(36), 1288-1320.

30. Sargın, M. (2025). Ticari şirketlerin basın açıklamalarında üstsöylem belirleyicileri. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 284-299.
31. Ürkmez, S. ve Türkyılmaz, M. (2026). Yapay zekâ uygulamalarının ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlama becerisine ve okuma motivasyonuna etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 14(1), 20-40.
32. Demirtaş Tolaman, T. ve Karakaş, N. (2021). Akademik yazma becerisiyle ilgili makaleler üzerine bir inceleme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö10), 447-460.
33. Yıldırım Bilgen, D. (2022). Türkçe öğretmeni adaylarının dilbilimi dersine yönelik algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 11(4), 1697-1716.
34. Çıplak, G. ve Balcı, A. (2022). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik özelliğinin incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 170-187.
35. Arslan, K. ve Bay, Y. (2023). İlkokul Türkçe ders kitaplarının söz varlığı bakımından incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, 8(1), 14-27.
36. Çara, C. (2023). Ana dil ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisine yönelik ölçeklerin incelenmesi. *Bezgek Yabancılar Türkçe Öğretimi Dergisi*, 2(4), 291-302.
37. Bitir, T. (2025). Türkçe ve İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen mülteci öğrencilerin metaforik algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 435-454.
38. Memiş, M. ve Kalyoncu, R. (2025). Nicelik, nitelik ve tutarlılık açısından Türkçe ders kitaplarındaki hedef söz varlığı. *Millî Eğitim Dergisi*, 54(246), 575-608.
39. Efeoğlu Özcan, E. ve Işık Güler, H. (2024). Derlem dilbilim ile gençlik diline bakış: Türkçe için ihtiyaçlar ve gelişim alanları. *Dil Dergisi*, 175(2), 92-115.
40. Çırak, D. ve Taşkaya, S. M. (2025). İlkokul ikinci sınıf öğrencilerinde Bil-İste-Öğren tekniğinin okuduğunu anlamaya etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 13(4), 1064-1078.
41. Bayazıt, Z. Z. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin yaptıkları sözdizimi hatalarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 130-140.
42. Karatay, H. ve Kaya, S. (2025). Arap öğrencilerin Türkçe yazılı anlatım hataları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 1189-1205.
43. Köseoğlu, N. ve Çerçi, A. (2025). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin sözlü anlatımlarına yönelik yanlış çözümlemesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 333-349.
44. Günaydın, H. R. ve Bozkurt, B. Ü. (2023). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yanlışları: Büyük resim. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3), 1090-1118.
45. Cin Şeker, Z. (2021). Türkçe öğretmeni adaylarının metindilbilim dersine ilişkin görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1226-1241.
46. Ahıskalı, E. E. ve Akkaya, N. (2021). Türkçe öğretmeni adaylarının planlama ve yazma stratejileri öğretimine ilişkin görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 1-17.
47. Yüceer, D. (2024). Türkçe öğretmeni adaylarının soru hazırlamaya dair deneyim ve görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 12(1), 69-86.
48. Aktaş, E. ve Eş, A. T. (2025). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarındaki üretici dil becerileri etkinliklerinde kültürel etkileşim. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 18(49), 355-379.
49. Kurt, B. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşmada yaptıkları dilsel hatalar ve iletişim stratejileri üzerine fenomenolojik bir çalışma. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 8(1), 51-70.

50. Kokkokoğlu, H. ve Doğan, Y. (2021). Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre yazma eğitimi olumsuz etkileyen unsurlar ve çözüm önerileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1316-1337.

Fen bilimleri: Biyoloji (51-75)

51. Hizo, M. N. S., Solmaz, H. ve Uçkun, M. (2024). Çiğ süt ve tereyağı örneklerinde aflatoksin M1 aranması. *Kommagene Biyoloji Dergisi*, 8(2), 87-96.

52. Sezen, G. ve Küçük, Ç. (2023). Mısır ve mercimek gelişimi üzerine *Microcystis viridis* ve *Aphanizomenon gracile* karışımının etkisi. *Kommagene Biyoloji Dergisi*, 7(2), 141-146.

53. Çitil, C. (2022). Kurşun asetat ile oksidatif stres oluşturulan rat karaciğer dokuları üzerine 3-benzoil-7-hidroksi kumarin'in koruyucu etkisi. *Kommagene Biyoloji Dergisi*, 6(2), 141-145.

54. Yıldırımhan, H. S., Kırım, K. ve Sümer, N. (2022). Cüce kertenkelelerin (*Parvilacerta parva*) helmint faunası. *Kommagene Biyoloji Dergisi*, 6(2), 160-164.

55. Yüksel, A. Y., Bozkurt, R., Dörtbudak, M. Y. ve Yalçın, H. (2021). Dicle Nehri'ndeki *Alburnus sellal* popülasyonunun boy-ağırlık ilişkisi ve kondisyon faktörü. *Kommagene Biyoloji Dergisi*, 5(2), 131-135.

56. Arslan, B., Sönmez, S., Korkmaz, C., Şen Ağılkaya, G. ve Ayar, G. (2021). *Ambystoma mexicanum*'un DNA barkodlaması ve filogenisi. *Kommagene Biyoloji Dergisi*, 5(2), 161-176.

57. Ekici, A., Gürbüz, E., Halidi, A. G., Ünlü, A. H. ve Aydemir, S. (2021). Kenelerde *Coxiella burnetii* ve *Ehrlichia canis*'in moleküler araştırılması. *Kommagene Biyoloji Dergisi*, 5(2), 199-203.

58. Atar, H. ve Çölgeçen, H. (2021). Gümüş nanopartiküllerinin biyosentezi ve biyosensör materyali olarak kullanımı. *Kommagene Biyoloji Dergisi*, 5(2), 214-221.

59. Çelebi, F. ve Oğuz, A. R. (2020). Van Balığı derisindeki mukus hücrelerinin tatlı su adaptasyonu sırasında değişimi. *Kommagene Biyoloji Dergisi*, 4(2), 86-90.

60. Kılınçoğlu, N., Cevheri, C. İ., Cevheri, C. ve Nahya, H. Y. (2020). Kuraklık stresi altındaki pamuk bitkisine dışsal prolin uygulamasının etkisi. *Kommagene Biyoloji Dergisi*, 4(2), 126-133.

61. Danahaliloğlu, H., Tekeli, Y. ve Güzel, Y. (2019). Hatay'da yetişen *Verbascum tripolitanum*'un bazı kimyasal ve biyolojik özellikleri. *Kommagene Biyoloji Dergisi*, 3(2), 79-82.

62. Yıldız, M. ve Özyılmaz, Ü. (2023). Bağda kurşuni küf hastalığına karşı antagonist bakterilerle biyolojik mücadele. *Türkiye Biyolojik Mücadele Dergisi*, 14(2), 121-140.

63. Avcı, O., Öztemiz, S. ve Ciner, İ. (2022). Amerikan beyaz kelebeğinin biyolojik mücadelesinde parazitoit ve predatörlerinin belirlenmesi. *Türkiye Biyolojik Mücadele Dergisi*, 13(2), 128-137.

64. Ağım, Y. ve Kepenekçi, İ. (2021). Entomopatojen nematodların fasulye tohum böceğine karşı etkinliklerinin araştırılması. *Türkiye Biyolojik Mücadele Dergisi*, 12(2), 93-108.

65. Görür, S. E. ve Karut, K. (2021). Pamuk unlubitinin *Chrysoperla carnea* ile biyolojik mücadelesi üzerine araştırmalar. *Türkiye Biyolojik Mücadele Dergisi*, 12(2), 109-119.

66. Kök, Ş. ve Kasap, İ. (2021). Meyve bahçelerinde zararlı yaprakbitlerinin syrphid predatörleri. *Türkiye Biyolojik Mücadele Dergisi*, 12(2), 130-140.

67. Gözüaçık, C. (2020). Iğdır ilinde mısırdaki zararlı *Lepidoptera* türlerinin larva parazitoitleri. *Türkiye Biyolojik Mücadele Dergisi*, 11(2), 149-163.

68. Gözel, Ç., Ataş, H. ve Gözel, U. (2020). Bazı entomopatojen nematodların patates güvesinin mücadelesinde değerlendirilmesi. *Türkiye Biyolojik Mücadele Dergisi*, 11(2), 165-175.

69. Akdaş, A., Kalkar Güven, Ö. ve Karaca, İ. (2020). *Beauveria bassiana* izolatlarının *Spodoptera littoralis* üzerindeki etkinliği. *Türkiye Biyolojik Mücadele Dergisi*, 11(2), 175-187.

70. Türkmen, Y. M. ve Kazak, C. (2020). Bazı biyorasyonel insektisitlerin Tuta absoluta'ya ve verime etkileri. Türkiye Biyolojik Mücadele Dergisi, 11(2), 223-235.
71. Balcı, H., Ersin, F. ve Durmuşoğlu, E. (2020). Bitki ekstraktlarının nano formülasyonlarının Tetranychus urticae ve Amblyseius swirskii'ye etkileri. Türkiye Biyolojik Mücadele Dergisi, 11(2), 237-251.
72. Karacaoğlu, M., Keçeci, M., Korkmaz, A. ve Bozkurt, K. (2020). Discodes aeneus'a karşı bazı bitki koruma ürünlerinin yan etkilerinin araştırılması. Türkiye Biyolojik Mücadele Dergisi, 11(2), 189-198.
73. Öğün, E. (2020). Enterobacter cloacae V1 suşu tarafından üretilen L-asparaginaz enziminin aktivitesi üzerine ortam bileşiminin etkisi. Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi, 77(1), 59-68.
74. Genç Bahçe, Y., Baran, I. ve Aksoy, A. (2020). Antimikrobiyal duyarlılık araştırılmasında CLSI ve EUCAST standartlarının karşılaştırılması. Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi, 77(1), 3-14.
75. Gözalan, A., Ünal, Ö., Kırca, F., Çöplü, N., Müderris, T., Açıkgoz, Z. C. ve Durmaz, R. (2020). Karbapenem dirençli Acinetobacter baumannii izolatlarının moleküler karakterizasyonu. Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi, 77(1), 15-24.

Fen bilimleri: Kimya (76-100)

76. Deniz, S., Dartan, G. ve Türkmenoğlu, Y. K. (2018). Sistein içeren yeni bir adsorban sentezi ve sulu ortamdan Pb(II) ve Hg(II) iyonlarının giderimi. Marmara Fen Bilimleri Dergisi, 30(3), 195-200.
77. Yılmaz, N. ve Alagöz, O. (2019). Nar kabuklarından hazırlanan aktif karbon üzerinde metilen mavisinin adsorpsiyonu. El-Cezeri Fen ve Mühendislik Dergisi, 6(3), 817-829.
78. Kopaç, T. ve Sulu, E. (2019). Bazik Kırmızı 46 boyasının aktif karbonlar üzerinde adsorpsiyon davranışının karşılaştırılması. Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 34(3), 1227-1240.
79. Demir, B. ve Kalpaklı, Y. (2020). Kütahya Ca-bentonitinin Bazik Mavi 41 adsorpsiyon karakteristiğinin incelenmesi. Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 10(1), 309-319.
80. Bozgeyik, K. ve Toprak, A. (2020). Metilen mavisinin giderilmesi için ARC-Fe₃O₄ nanokompozitlerinin sentezlenmesi. El-Cezeri Fen ve Mühendislik Dergisi, 7(2), 667-678.
81. Çelebi, H. (2020). Doğal kabak çekirdeği kabuğunun bor adsorpsiyon kapasitesi. Bitlis Eren Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 9(4), 1698-1710.
82. Saraç, K. ve Çetinkaya, S. (2020). Benzoat esteri içeren kumarin yapıli bileşimin deneysel ve kuantum kimyasal hesaplamaları. Bitlis Eren Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 9(4), 1587-1595.
83. Erşan, M., Güler, Ü. A., Doğan, H. ve Sarraj, B. (2020). Kolemanit destekli nZVI ile sulu çözeltilerden metilen mavisinin giderimi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi, 9(1), 114-127.
84. Özbey Ünal, B. ve Balçık Canbolat, Ç. (2021). CuO nanopartikül katkıli PSf ultrafiltrasyon membranının özelliklerinin geliştirilmesi. Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 37(2), 232-239.
85. Tözüm Akgül, S. ve Kaplan Bekaroğlu, Ş. Ş. (2022). Düşük maliyetli adsorbentler ile sulardan arsenik giderimi. Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 12(3), 1395-1404.
86. Aydın, Ö. ve Karabulut, A. F. (2022). Beyaz şapkalı mantardan üretilen aktif karbon ile metilen violet giderimi. Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 12(3), 1413-1425.
87. Güngör, E. ve Kara Subasat, H. (2022). Yeni bir paladyum bileşiminin sentezi, kristal yapısı ve hidrojen bağ özellikleri. Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 12(3), 1489-1495.
88. Altun, A. B., Erdoğan, Z. Ö., Akın, İ. ve Küçükkolbaşı, S. (2022). Elektrokimyasal putresin sensörü için elektrot materyallerinin geliştirilmesi. Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesi Fen Dergisi, 48(1), 46-52.

89. Öztürk, D. ve Mıhçıokur, H. (2022). Sucul ortamdan amoksisilin gideriminde hibrit adsorpsiyon/oksidasyon performansının değerlendirilmesi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi, 11(1), 31-38.
90. Bilir, V., Tufan, Y., Yılmaz, A., Yavuz, S., Sarıtaş, D., Şenler, B. ve Eyceyurt Türk, G. (2022). "Günlük yaşamdan kimya sınıfına yansımalar" projesinin öğretmen adaylarına etkisi. Türkiye Kimya Derneği Dergisi Kısım C, 7(2), 183-216.
91. Malkondu, S., Erdemir, S., Eymur, S. ve Çay, S. (2022). Yeni bir trifenilamin ditiyosemikarbazon türevinin sentezi ve spektroskopik özellikleri. Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi, 12(1), 368-380.
92. Erdem, H. ve Erdem, M. (2023). Aktif karbon destekli katalizör sentezi ve eritromisin degradasyonu için uygulaması. Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi, 13(4), 1780-1797.
93. Asan, N., Öztürk, T. ve Hazer, B. (2023). Polietilen glikol ve polimetil metakrilat içeren kopolimerlerin sentezi ve karakterizasyonu. Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi, 13(4), 1874-1893.
94. Kul, A. R. ve Benek, V. (2023). Koçpınar/Siirt kili ile atık sulardan Kristal Violet gideriminin izoterm ve termodinamik hesaplamaları. Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, 23(3), 590-601.
95. Güzel, E., Gediz Ertürk, A. ve Yavuz, M. (2024). Schiff bazlı indazol bileşiğinin yapı karakterizasyonu ve kuramsal hesaplamalarla incelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 28(3), 472-482.
96. Tokalı, F. S. ve Taslımı, P. (2025). Kinazolin-4(3H)-on halkası içeren fenollerin sentezi ve antioksidan aktivitelerinin incelenmesi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, 25(2), 312-320.
97. Aytuğ Ava, C. (2025). Cu₂ZnSnS₄ ve Cu₂MnSnS₄ ince filmlerin sentez ve karakterizasyonu. Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, 25(2), 269-278.
98. Adak, E. ve Arslan, H. (2025). Kalem grafit elektrot ile metiyokarbın elektrokimyasal tayini için yöntem geliştirilmesi. Gazi Üniversitesi Fen Fakültesi Dergisi, 6(2), 206-214.
99. Güloğlu Bülbül, B., Çağlayan Toprak, B., Sayraç, M., Özen, Y. ve Özçelik, S. (2025). Ce ve Sm katkılı LaB₆ ince filmlerinin yakın kızılötesi soğurma özellikleri. Gazi Üniversitesi Fen Fakültesi Dergisi, 6(1), 59-73.
100. Doğrar, M. F. ve Dişli, E. (2025). Şamran karst kaynağında toplam sertlik parametresi gideriminin kolon sistemi ile incelenmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 30(2), 663-682.

(Not: Bu çalışma, Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün LEE 512 / LEE 608 kodlu Akademik Yazım ve Yayın / İleri Düzey Akademik Yazım ve Yayın dersi kapsamında hazırlanmıştır.)